

Posudek bakalářské práce

Mezi snem a skutečností: koncepce ireálna ve vybraných prózách Anny Marie Ortese

Kterou předložila Elena Malcangiová

ÚRS FF UK v Praze, srpen 2021

Elena Malcangiová se ve své bakalářské práci rozhodla věnovat nanejvýš zajímavé a mnohdy lehce opomíjené italské spisovatelce Anně Marii Ortese. Konkrétně se zaměřila na její povídkovou tvorbu, již nazírá prismatem ireálna, jak napovídá samotný název. Ireálné (či fantastické?) prvky v její povídkové tvorbě se autorka snaží kategorizovat a přiblížit pomocí teoretického rámce, jež v této práci tvoří extrémně vlivná kniha *Úvod do fantastické literatury* od Tzvetana Todorova a především v italském kontextu významné dílo *Il fantastico* od Rema Ceseraniho. Práce čtenáře nejprve seznamuje s biografickými údaji analyzované spisovatelky. Následně představuje dva teoretické pohledy zmiňovaných literárních teoretiků, jejichž pomocí plánuje autorka fantastické prvky přítomné v traktovaných dílech kategorizovat. Další tři kapitoly, jež tvoří hlavní část této bakalářské práce, se již zaměřují na samotnou analýzu konkrétních povídkových sbírek. Autorka si pro tyto účely zvolila tři sbírky: *L'infanta sepolta*, *Il mare non bagna Napoli* a *In sonno e in veglia*. Každé sbírce je věnována jedna kapitola, jež je dále dělena do podkapitol, které se zabývají vybranými povídkami; celkem práce analyzuje sedm povídek. Poznatky vyzískané v hlavní části práce jsou shrnuty v závěru.

V úvodu Malcangiová kromě uvedení hlavních cílů práce velmi stručně nastiňuje obtížnou zařaditelnost Ortese do konkrétních literárních směrů či proudů a zároveň předesílá, že je její tvorba velmi heterogenní. Blíže se ovšem autorčinu životu i jejímu dílu věnuje ve druhé kapitole. Medailonek považuji za velmi zdařilý, jelikož biografické údaje zde nejsou uváděny náhodně a samoúčelně – zásadní události v Ortesině životě (pobyt v Africe, pobyt v Neapoli, styky s Massimem Bontempellim atp.) jsou zde jakožto potenciální vlivy umně usouvztažněny k jejímu pozdějšímu dílu. Vytkla bych snad jen mírně zmatečné přebíhání mezi desetiletími. Dále se domnívám, že věta na straně 10: „Jablkem sváru byla především povídka-reportáž s titulem „Mlčení rozumu“ (Il silenzio della ragione). Ortesová v ní zachytila s odstupem času své kolegy z časopisu *Sud* s jejich deziluzemi, které postupně nahradily

prvotní ideologické nadšení,“ působí zkratkovitě a ráda bych se u obhajoby dozvěděla více o zmiňovaném původním? ideologickém směřování časopisu.

Třetí kapitola přibližuje pojem fantastično. Malcangiová naznačuje problematičnost pojmu, který byl v různých časech literárními teoretiky různě chápán. Následně vysvětluje úzkou definici Tzvetana Todorova, jež bývá ovšem hojně aplikována dodnes. Vysvětlení zásadního konceptu *váhání čtenáře* na str. 14–15 by si zasloužilo pečlivější definici, jelikož: „Ve světě – takovém, jaký ho známe – se přihodí událost, která nemůže být vysvětlena obecně známými zákony. Ten, kdo událost vnímá, si dříve či později musí vybrat mezi přirozeným a nadpřirozeným řešením záhady. Fantastično trvá pouze po tuto dobu *váhání*,“ vyznívá dosti protichůdně (tj. událost nemůže být vysvětlena obecně známými zákony, ale zároveň ten, kdo událost vnímá, si musí vybrat mezi přirozeným a nadpřirozeným řešením).

Dále bych se při obhajobě ráda pozastavila na str. 15, kde autorka vysvětluje druhou podmínku (*odmítnutí alegorické a básnické interpretace*), která musí být podle Todorova splněna, aby text mohl být považován za fantastický. V textu se uvádí, že „alegorie předpokládá existenci alespoň dvou významů textu“ a že tento dvojitý význam je v díle „explicitně dán“. Chtěla bych v tomto bodě podnítit diskusi a zeptat se, jak této „explicitní danosti“ autorka rozumí.

Následně text vysvětluje Todorovovy podžánry, stylistické postupy a témata, s nimiž bude práce v dalších částech operovat. Po této části výkladu text plynule přechází k Todorovovu kritikovi Removi Ceseranimu. Autorka přehledně líčí, v jakých bodech se Ceseraniho pojetí fantastična liší od pojetí Todorova a přibližuje jeho koncept. Dále zmiňuje i proměnu, kterou fantastično prošlo ve 20. století následkem psychoanalýzy. Osobně bych kapitolu tímto ukončila – shrnutí právě řečeného mi v samotném závěru kapitoly přijde redundantní.

V kapitolách 4, 5 a 6 již dochází k samotné analýze jednotlivých povídek. Oceňuji, že se autorka na začátku každé kapitoly snaží o obecnější definici sbírky, zasazuje ji do širšího kontextu a sbírky povídek dělí na větší tematické celky. K samotným analýzám nemám žádné námítky, jsou provedeny pečlivě a stojí za povšimnutí, že autorka pracuje s teoretickými rámci obezřetně, tj. neuchyluje se k častému nešvaru a nalezené prvky do nich silou „nešroubuje“, pokud do nich nespádají. Komentář mám pouze

k citaci Lucia Lugnaniho na str. 26: „Druhá polovina, vzdušné nadpřirozeno svobodných a čistých duchů a andělů, *caelicolae* jakéhokoliv náboženství, se fantastična netýká a je mu svou samotnou podstatou cizí.“ Jelikož autorka v dalším sledu dodává: „Z takového hlediska by se dalo říct, že Ortesová vyzdvihává své „fantastično“ do té světlé poloviny nadpřirozena, která stoupá směrem vzhůru a zahrnuje čisté nebeské bytosti,“ byla bych ráda, aby v diskusi zaznělo, proč se tyto prvky, které jsou podle Lugnaniho fantastičnu cizí, rozhodla za fantastično, tedy dokonce za jeho „vyzdvihnutí“, vůbec považovat.

Všechny poznatky autorka shrnuje v sedmé kapitole v závěru práce, který se mi vzhledem k rozsahu práce jeví poněkud krátký. Vzhledem k tomu, že se celá práce zaobírá tématem fantastických prvků, bych se autorky ráda zeptala, z jakého důvodu slovo „fantastično“ či „fantastické prvky“ atp. chybí v názvu.

Mé nemnohé připomínky k práci mají být spíše podměty k případné diskusi u obhajoby. Práci považuji za velmi zdařilou a nadprůměrnou a z toho důvodu ji **doporučuji** k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze dne 27. 8. 2021

Mgr. Monika Štefková

Oponentka